

שימור קיר העמודים בגן לאומי אשקלון

לאורך כל ההיסטוריה הייתה אשקלון עיר חשובה ומשגשגת על צומת הדרכים בין אסיה לאפריקה, בין צפון, דרום, מזרח והים ממערב. היכן שעמדה העיר אשקלון בעת העתיקה נמצא כיום הגן הלאומי אשקלון. המבקרים בגן הלאומי יכולים להתרשם מעשרות ממצאים ארכיאולוגיים מתקופות שונות, ורק לאחרונה נוספו עליהם השער הכנעני המקושת ומערכת השקיה חדישה המבוססת על בארות המים המליחים בגן. מי שמטייל לאורך חוף הים יוכל לראות קטעים מחומת העיר המוסלמית והצלבנית ומהנמל הקדום, הנמצאים בצד הדרום-מערבי של הגן הלאומי. מבט בחומה מגלה כי משולבים בה עמודי שיש של העיר הרומית שבהם השתמשו בתקופות מאוחרות יותר לחיזוק החומה, עובדה שהקנתה לחלק זה של צוק הכורכר את השם "קיר העמודים".

בשל פעולת הגלים וכרסום צוק הכורכר באשקלון, כמו כל מצוק הכורכר בישראל, נתון קיר העמודים בסכנת התמוטטות. צוות תחום שימור ברשות העתיקות החל בעבודות שימור וייצוב הנדסי במימון משרד ראש הממשלה, חברת החשמל והחברה הכלכלית אשקלון. מטרתן של העבודות היא לתמוך את העמודים וליצור שכבה המגנה על הקיר מפני המשך ההרס. העבודות, שעלותן 580,000 ש"ח, מתבצעות בשיתוף פעולה ובתיאום עם רשות הטבע והגנים ואנשי הגן הלאומי אשקלון. יורם סעד מרשות העתיקות: "עבודת השימור בקיר העמודים כוללת שני שלבים: ייצוב בסיס צוק הכורכר כדי למנוע את המשך כרסום גלי הים בבסיס הצוק ושימור חלקו העליון - ובו העמודים. הפרויקט כולו הוא חלק מהתכניות לשימור צוק הכורכר לאורך חופי אשקלון".

חיילי גבעתי מנקים: צילום: שחר ישכרוב

חיילי גבעתי במבצע ניקיון

כ-300 מחיילי גבעתי המשרתים בבסיס האימון החילי שבקציעות השתתפו במבצע ניקיון רחב היקף שהתקיים במטווחי הבסיס בשיתוף עם פקחי רשות הטבע והגנים. החיילים, שגויסו למבצע על ידי מפקד הבסיס החדש סא"ל יוסי, פינו כמויות גדולות של זבל שהצטבר במשך השנים באזור המטווחים. לפני היציאה למבצע זכו החיילים לשמוע הדרכה בנושא שמירת טבע מפי מדריכות של רשות הטבע והגנים שהגיעו לסייע בפעולות הניקיון, והם אף קיבלו כובעים של הרשות. לאחר מכן החלו החיילים לסרוק את השטח ולפנות את האשפה. הזבל שערמו החיילים פונה, והשטח נותר נקי משקיות ניילון, מניירות, מקרטונים ומשאריות של ציוד אחר.

"החיילים דיווחו על תחושת סיפוק גדולה מהמבצע", אומר שחר ישכרוב, מנהל מרחב הר הנגב של רשות הטבע והגנים. "איני חושב שמישהו מהם חשב שבסוף היום תצטבר כמות כל כך גדולה של אשפה. חשוב להזכיר שבכרוב שטחי האימונים שצה"ל עושה בהם שימוש מתגוררות חיות בר רבות, הנהנות מההגנה שמציעים שטחי האש מפני בנייה וקוטעו, אך אלו נפגעות כאשר מצטברת אשפה רבה. נוסף על כך, האשפה מהווה מפגע נופי. אני שמח שמפקד הבסיס הרים את הכפפה ושהחיילים נהנו, ומקווה ששוב לבצע פעילויות שכאלו".

צילום: עמיר אלוני

לאש אין גבול

בשריפה שפרצה באזור אגמית (בקעת הירדן) כתוצאה מפיצוץ מבוקר של שדה מוקשים בין גדר המערכת לנהר הירדן נשרפו כ-1,500 דונם. בין הלהבות נרשם שיתוף פעולה מיוחד עם הירדנים בעקבות מעברה של השריפה מהצד הישראלי של הגבול לצד הירדני וחוזר חלילה. תיאום הכיבוי האווירי על קו הגבול עם הצבא, חיל האוויר והירדנים נעשה על ידי מנהל מרחב שומרון ברשות הטבע והגנים, עמיר אלוני. נוסף על כך, מטוסי הכיבוי הישראליים סייעו לכיבוי השריפות בשטח הירדני.

ספירת הקטות

הקטות הן עופות קרקע מדבריים ויפהיים, השייכים למשפחת הקטיים (Pteroclididae). בישראל מצויים חמישה מיני קטות (מתוך 16 מינים בעולם): גדולה, חדת-זנב, סנגלית, כתר והודית. בזכות יכולת ייחודית לשאת מים בנוצותיהן למרחק רב (עשרות קילומטרים) אל אפרוחיהן מצליחות הקטות לשרוד בתנאים הקשים של המדבר. הטכניקה שבה משקות הקטות את אפרוחיהן מיוחדת במינה: לזכרי הקטות נוצות מיוחדות בגחונם, אשר מסוגלות לספוח כמות גדולה של מים. הזכרים טובלים את גחונם במים ולאחר מכן עפים להשקות את אפרוחיהם, והללו שותים את המים מתוך הנוצות. הקטות נוטות להתקבץ בהמוניהן סביב מקורות מים באזורים שבהם מקורות המים מועטים. הן צמחוניות ואוכלות חלקי צמחים שונים. את מזונן הן מוצאות תוך כדי הליכה על הקרקע. כאשר הן חשות סכנה הן לרוב קופאות במקומן, ובזכות הסוואתן המעולה קשה מאוד לאתר אותן על הקרקע.

על פי הערכות, בתחילת שנות השמונים היו כמה אלפי קטות כתר וכ-2,000-3,000 זוגות של הקטה הסנגלית. אך מאז סוף שנות השמונים מתמעטות הקטות בנגב. מאחר שעד לאחרונה לא נערכה ספירה בו זמנית במרבית נקודות השתייה של הקטות לא היה נתון המשקף את התמעטותן בנגב. לאחרונה ביצע מחוז דרום של רשות הטבע והגנים ספירה ראשונה מסוגה של הקטות: הפקחים ואנשי המדע לצד צפרים ומתנדבים רבים פקדו עשרות נקודות שתייה של הקטות בכל רחבי הנגב על מנת לאמוד את מצב האוכלוסייה וליצור בסיס לניטור ולמאמצי שימור. בספירה נמנו כ-4,300 קטות: כ-1,800 קטות גדולות, כ-1,700 קטות סנגליות, כ-450 קטות כתר וכ-350 קטות חדת-זנב. המין היחיד שלא נספר הוא הקטה ההודית, שנפוצה בדרום הערבה ובהרי אילת, שם לא התקיימה הספירה. ההערכה היא שמספרן הכולל של הקטות בדרום הוא 6,000-8,000 פרטים בסך הכול.

זיקיות סיני מזדווגות. צילום: גל וין

אהבה פורחת בחי רמון

מאוחרת בשני כיוונים שונים ולהן טפרים ארוכים - כל זאת מאפשר לפיתה הדוקה של הענפים; הזנב ארוך וגמיש ומשמש אף הוא לפיתת ענפים, כלומר הוא מהווה מעין רגל חמישית; כל אחת מעיניה נעה בנפרד וכך היא נהנית מראייה מרחבית לשם לכידת טרפה במרחב שסביבה (ולא רק במישור, כמו אצל רוב מיני הלטאות). הזיקיות ניזונה מחרקים ומפרוקי רגליים שהיא צדה באמצעות לשונה הארוכה והמהירה.

הזיקית משנה את צבעיה בתגובה על גורמים רבים, בהם חום גופה ומצב רוחה, ולאווך לפי צבע סביבתה. צבעיה משמשים, בין היתר, לתקשורת עם זיקיות אחרות, וזאת אף שמדובר בלטאה יחידאית שאינה מקבלת יפה זיקיות אורחות בתחומה. כאשר היא כועסת היא מתפתלת ונושפת אוויר בזעם ובפה פתוח. התנהגות זו העניקה לה את שמה המדעי וכן היוותה השראה לאמונה התפלה שזוהי דרכה של הזיקית להטיל קללה על המציקים לה.

לא בכל יום זוכה גל וין, מנהל החי רמון של רשות הטבע והגנים, לראות מחזה שכזה: זוג של זיקיות סיני הזדווגו ממש אל מול עיניו בחי רמון. וין מיהר כמובן לצלם את האירוע, שארך כשתי דקות בלבד. "לאחר ההזדווגות הקצרה הזכר הלך מעט אחרי הנקבה ואחז בזנבה, ולבסוף הם טיפסו על ענפים נפרדים לנוח", מספר וין. "הזכר שב לצבעיו הרגילים בתוך עשר דקות, והנקבה נותרה בדוגמת ההזדווגות שעה ארוכה לאחר מכן". אחר כך גילה וין מדוע הייתה ההזדווגות קצרה - הנקבה, כך מתברר, כבר נמצאת בהריון.

הזיקית היא אחת הלטאות המוכרות ביותר בארץ (בשמה), אך למעשה היא הנציגה היחידה בארץ של משפחת הזיקייתיים ויש לה שני תת מינים. התת מין הדרומי נקרא זיקית סיני, והוא נפוץ בעיקר במערב הנגב ובצפון סיני. הזיקית היא לטאה השוכנת לרוב על עצים ועל שיחים (בניגוד ללטאות רבות אחרות), וגופה מותאם לכך היטב: רגליה ארוכות ומפתחות, אצבעותיה